

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023-2027

Lakiehdotuksen tarkoitus on lisätä asumisneuvonnan saatavuutta lisäämällä asumisneuvonnan määrää sekä laajentamalla sen tarjontaa koskemaan kaikkia asunnon hallintamuodosta riippumatta. Lakiehdotuksen tavoitteena on myös vahvistaa asukkaiden sosiaalisia ongelmia ja asunnottomuutta ennaltaehkäisevää tukea, mikä säästää heitä ongelmien kärjistykseltä ja muuta yhteiskuntaa laajenevista ongelmista johtuvilta kustannuksilta.

Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämällä STEA-avustuksilla rahoitetaan useilla miljoonilla euroilla vuodessa sosiaali- ja terveysjärjestöjen asunnottomuutta ehkäisevää toimintaa, joka sisältää asumisneuvontaa lukuisille eri kohderyhmille. Tällä hetkellä merkittävä osa kaikesta Suomessa järjestettävästä asumisneuvonnasta erityisryhmille rahoitetaan STEA-avustuksilla. Suurella osalla asumisen tukeen liittyvistä toiminnallisista STEA-avustuskohteista on vastaavia tavoitteita kuin lakiluonnoksessa tarkoitetulla asumisneuvonnalla. Niillä pyritään ehkäisemään asunnottomuutta monin eri keinoin. Toiminta keskittyy asukkaiden elämänhallinnan vahvistamiseen erityisesti asumistaitojen ja taloudenhallinnan osalta.

Keskeiset huomiot

1. Lakiluonnoksen perusteluosan luvussa 2.4.1 kuvataan asumissosiaalisen työn monenlaisia muotoja ja toteuttajia. Lakiluonnoksen 4 §:n tarkoittama asumisneuvonta vastaisi sisällöltään paljolti sitä asumisneuvontaa, jota toteutetaan STEA-avustuksilla. STEA esitti lausunnossaan lakia valmistelleen työryhmän raporttiin, että asumisneuvonta olisi tarpeen määritellä laissa siten, että voidaan erottaa viranomaisten vastuulla oleva julkinen palvelu järjestölähtöisestä ja valtionavustuksin rahoitettavasta toiminnasta. Lakiluonnos ei toteuta tätä pyrkimystä, vaan pitää ennallaan nykytilanteen, jossa ei ole selkeitä määritelmiä eri toiminnoille, joita asumisneuvonnan piiriin kuuluu. STEA pitää tätä valittavana.

31.5.2022

2. Asumisneuvonnan, asumisohjauksen ja asumissosiaalisen työn tai asumiseen liittyvän sosiaalityön käsitteiden osittainen päällekkäisyys voi vaikeuttaa myös lakiluonnokseen sisältyvää ARAn asumisneuvonta-avustuksen vaikutusten arviointia, koska toiminnot menevät osin päällekkäin sosiaalihuoltolaissa määrätyn sosiaalityön, muun talousneuvonnan ja muun elämänhallintaa tukevan järjestölähtöisen työn kanssa.
3. Luonnoksessa ei säädettäisi asumisneuvontaa minkään viranomaisen lakisääteiseksi velvollisuudeksi, vaan se siirtäisi kunnille aikaisempaa enemmän resursseja järjestää asumisneuvontaa ARAn avustuksen turvin. Näyttäisi siltä, että asumisneuvonnaksi nimitettävää toimintaa rahoitettaisiin jatkossakin kunnista, ARAn avustuksilla ja STEA-avustuksilla. Tältä osin laki ei näytä tuovan muutosta nykytilanteeseen, vaan toimintojen limittyminen vaikeuttaa jatkossakin eri lähteistä rahoitettujen toimintojen erottamista toisistaan. Näin ollen laki ei tässä muodossa selkeytä rajapintoja STEA-avustuksilla toteutettavan ja muiden tahojen järjestämän asumisen tuen välillä. Perusteluosan luvun 4.2.2.2 perusteella olisi mahdollista, että jatkossa jotkin kunnat voisivat käyttää ARAn avustusta ostaakseen asumisneuvontaa palveluna hyvinvointialueelta. STEAn näkemyksen mukaan useista eri rahoituslähteistä ja eri toimijoiden toimesta tuotettava asumisneuvonta aiheuttaa riskin eri rahoitusten päällekkäisyydestä ja julkisten varojen käytön tehottomuudesta.
4. Lain sisältämä avustusmäärä lisäisi Suomessa tarjolla olevia asumisneuvontapalveluja merkittävästi. STEA-avustusten myöntämiseen vaikuttaa, tarjoavatko muut tahot kuin avustusta hakevat järjestöt vastaavaa tukea. Avustusharkinnassa otetaan huomioon, mille ryhmille tuki kohdentuu ja onko näillä ryhmillä mahdollisuus saada vastaavaa palvelua esimerkiksi ehdotetun lain piiriin tulevasta kunnan järjestämästä toiminnasta. Harkinnassa otetaan huomioon myös, minkä tyyppistä asumisneuvontaa eri tahot tarjoavat.

Edellä esitettyjä, STEAn ja STEA-avustuksilla toimivien järjestöjen kannalta merkittäviä huomioita lukuun ottamatta lakiluonnos on muodoltaan selkeä ja käsittää ymmärrettävän valtionavustuskokonaisuuden, jolla vahvistetaan asumisneuvonnan tasoa Suomessa ja saadaan sen tuloksellisuutta ja hyödyllisyyttä koskevaa tietoa.

Arvioita ehdotetun lain vaikutuksista

Valitussa asumisneuvonnan järjestämisvaihtoehdossa tilanne säilyisi toiminnan hallinnoinnin näkökulmasta suurelta osin nykyisellään. Monikanavainen tuki on asunnottomuuden ehkäisemisen kannalta sikäli hyvä, että asumisneuvonnan kohderyhmien tilanteet ja tarpeet ovat moninaisia, ja useilla eri toimijoilla on mahdollisuuksia ja kykyä tavoittaa useampia erilaisia kohderyhmiä. Monet STEA-avustusta saavat järjestöt ovat erikoistuneet tavoittamaan erityisen hyvin oman kohderyhmänsä ja tarjoamaan sille räätälöityä asumisen tukea. Mikäli asumisneuvonnan tarve on yhtä suuri kuin siihen ohjattavat resurssit, eri rahoitusinstrumenteilla voidaan jatkossakin rahoittaa eri toimijoiden eri kohderyhmiä niiden omista lähtökohdista tukevaa työtä.

Lakiluonnoksessa säilytettäisiin tilanne viiden vuoden ajan nykyisellään. Se on ymmärrettävää, koska sosiaali- ja terveystalouden siirtäminen kunnilta hyvinvointialueille ja uusien palvelurakenteiden kehittäminen tapahtuu vasta lähivuosina. Mikäli asumisneuvontaa uudistettaisiin nyt voimakkaasti, sen kytkeytymistä muihin sosiaali- ja terveystalouteen olisi mahdotonta ennakoita. Viiden vuoden kuluttua on sen sijaan saatu jo kokemusta tästä mallista ja nähdään, millainen palvelukokonaisuus yhteiseltä hyvinvointialueilta ja toisaalta kunnille on muotoutunut.

Viiden vuoden määräajan kuluttua lain sisältämän asumisneuvonnan toimivuus arvioidaisiin valtakunnallisesti avustusten vaikuttavuuden ja asumisneuvontapalvelujen kehittymisen osalta. STEAn näkökulmasta uusi tieto asumisneuvontapalvelujen vaikuttavuudesta, varsinkin kunnan järjestäminä, on tervetullutta ja auttaa arvioimaan kaiken asumisneuvonnan tuloksellisuutta sosiaalisten haittojen näkökulmasta.

Lain tullessa voimaan kuntien tuottama asumisneuvonta vahvistuu, ja asumisneuvonnanasta sekä asunottomuudesta saadaan samoista kunnista aikaisempaa paremmin tietoa. Ehdotetun lain tultua voimaan STEA-avustusta voisi hakea edelleen asumisneuvontaan. STEA-avustukset pyritään kohdentamaan mahdollisimman tulokselliseen järjestötoimintaan terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi. STEAn avustusehdotuksissa ja sosiaali- ja terveysministeriön avustuspäätöksissä otetaan huomioon erityisesti avustuksen tarve, toiminnan tuloksellisuus sekä toimintaympäristötieto. Lain voimaantulolla voi olla vaikutuksia järjestöjen toimintaympäristöön ja avustuksen tarpeeseen.

Pykäläkohtaiset huomiot

STEA pitää lakiluonnosta selkeänä. Olennaiset käsitteet on avattu hyvin lukuun ottamatta tässä lausunnossa esitettyjä huomioita. STEA pitää myös selkeyden vuoksi kannatettavana, että tässä laissa säädetään muutoksenhausta.

Lain nimen tulisi koskea täsmällisesti sen sisältöä. Kyse on ARAn asumisneuvontaan kohdistettavaa valtionavustusta koskevasta laista.

4 § Pykälässä puhutaan hyväksyttävistä kustannuksista, mutta sen jälkeen annetaan luettelo toiminnan sisällöistä. Kustannuksia tulisi käsitellä toiminnasta syntyvinä kuluina, ja toiminnan sisällöt tulisi luetella esimerkiksi 3 §:ssä, jonka otsikon voisi korvata esimerkiksi "avustuksen kohdentamisella". Samoin lain perusteluissa tulee erottaa toisistaan hyväksyttävät kustannukset ja toiminnan yleiset sisällöt.

5 § Avustukset kohdennettaisiin "ensisijaisesti uuden asumisneuvontapalvelun kehittämiseen tai laajentamiseen". Aikaisemmat avustukset 0,9 M€ aiotaan kuitenkin siirtää tämän osaksi. Myös palvelun perustamisen tai laajentamisen jälkeen kyse on seuraavina vuosina jo olemassa olevista palveluista, ja lain on tarkoitus olla voimassa viisi vuotta. Samalla määrärahalla tulee kustantaa kaikkina vuosina myös jo aikaisemmin kehitetyt ja olemassa olevat palvelut, joita ei ole tarpeen laajentaa. Kyse ei siis ole uudesta kehittämishankerahoituksesta, vaan tiedossa olevan palvelumallin mukaisen palvelun aikaisempaa laajemmasta rahoittamisesta. Myös hallitusohjelman tarkoitus lienee turvata asumisneuvonnan ennaltaehkäisevä vaikutus asunnottomuuteen pysyvästi. Näin ollen lakitekstissä tulisi ottaa riittävän selkeästi huomioon jo olemassa olevien asumisneuvontapalvelujen ylläpito.

Hanna Heinonen
johtaja

Sampo Villanen
erityisasiantuntija

VN/16359/2022-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: